

PRODUŽENI PRITVOR

međusobne optužbe
bez adekvatnog rješenja

**GRAĐANSKA
ALIJANSA**
Civic Alliance - Alianca Qytetare

Naziv publikacije:

**Produženi pritvor:
Međusobne optužbe bez adekvatnog rješenja**

Izdavač:

Za izdavača:

Milan Radović

Autori:

**Ivan Radulović
Danijela Darmanović
Pavle Čupić**

Dizajn:

Studio Fler

Podgorica, januar 2025.

Analiza je izrađena uz podršku regionalnog projekta SMART Balkan – Civilno društvo za povezan Zapadni Balkan kojeg implementira Centar za promociju civilnog društva (CPCD), Centar za istraživanje i kreiranje politika (CRPM) i Institut za demokratiju i posredovanje (IDM), a finansijski podržava Ministarstvo vanjskih poslova Kraljevine Norveške.

Sadržaj analize je isključiva odgovornost autora i ne odražava nužno stavove Ministarstva vanjskih poslova Kraljevine Norveške ili SMART Balkan konzorcijuma.

Sadržaj

I Uvod	4
II Indikatori ranjivosti sistema u sjeni političkih tokova.....	7
III Pravni aspekti prijedloga izmjena Zakonika o krivičnom postupku.....	15
IV Uporedno pravo: Regionalna iskustva i modeli.....	21
V Međunarodni standardi: Ograničenja i smjernice.....	24
VI Zaključci i preporuke Građanske alijanse	27

I Uvod

Analiza „Produženi pritvor: Međusobne optužbe bez adekvatnog rješenja“ proistekla je iz potrebe da se istakne i produbi razumijevanje jednog od ključnih problema koji je tokom cijele prethodne godine bio značajno prisutan u društveno-političkom diskursu Crne Gore. Inspirisana savremenim izazovima i različitim stavovima stručne i šire javnosti, ova analiza ima za cilj ne samo detaljnije sagledavanje postojećih nedostataka u pravnom i institucionalnom okviru, već i pružanje konkretnih prijedloga za unapređenje standarda i praksi u ovoj oblasti. Ključna zamisao ogleđa se u težnji da se doprinese izgradnji održivijih i efikasnijih rješenja koja će istovremeno zaštititi ljudska prava i odgovoriti na rastuće bezbjednosne izazove. Kreirana kako bi podstakla stručne diskusije i poslužila kao osnova za buduće inicijative, analiza se oslanja na multidisciplinarni pristup koji povezuje pravne, institucionalne i društvene aspekte. Na taj način, problemi koji su predmet razmatranja ne sagledavaju se samo kroz prizmu političkih i pravosudnih izazova, već i kao prilika za unapređenje pristupa koji će dugoročno ojačati demokratske procese i društvenu stabilnost. U nastavku se dublje razmatra ovaj fenomen, sa posebnim naglaskom na njegov širi kontekst i specifične posljedice po cjelokupno društvo.

Decenijama unazad, političke krize različitog intenziteta i manifestacija obilježavale su društveno-političku stvarnost Crne Gore, svojstveno pronalazeći uporište u neriješenim pitanjima koja su zahvatala širok spektar oblasti. Od institucionalnih reformi i vladavine prava, preko ekonomskih izazova, pa do kompleksnih identitetskih i nacionalnih dilema, ove krize nijesu samo definisale politički ambijent već su imale direktne posljedice po kvalitet života građana. Fenomeni ovog tipa, reflektovani kroz slabljenje temeljnih sistema, narušavanje socijalne kohezije i usporavanje društvenog i ekonomskog razvoja, ostavljali su građane u poziciji talaca prolongiranih političkih sukoba i neadekvatnog upravljanja. Nedostatak saglasnosti među pripadnicima političkih elita o ključnim pitanjima doprinio je jačanju percepcije neefikasnosti sistema, pri čemu su se partikularni interesi nerijetko preklapali sa strukturalnim slabostima institucija. Takva dinamika ne samo da je produbljivala društvene podjele, već je kontinuirano usporavala sprovođenje reformi od suštinskog značaja za demokratizaciju i modernizaciju države. Brojni pozitivni iskoraci i reformski napori često su ostajali u sjenci ukupne političke nestabilnosti. Ni 2024. godina nije predstavljala izuzetak u ovom pogledu. Posljedice nedostatka koherentnosti

i funkcionalnosti pravosudnog i bezbjednosnog aparata postale su naročito vidljive kroz rastuće prijetnje po bezbjednosnu situaciju. Organizovani kriminal, koji već decenijama destabilizuje pravni poredak države, dodatno je opteretio pravosudni sistem, naglasivši urgentnost strateškog pristupa i reformi. Pitanje izmjena Zakonika o krivičnom postupku, sa posebnim fokusom na produženje maksimalnog trajanja pritvora od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude, pokrenuto je početkom 2024. godine, izazivajući značajnu pažnju i podijeljena mišljenja kako stručne javnosti, tako i građana. Dok su jedni zagovarali reformu kao nužan odgovor na rastuće bezbjednosne prijetnje, drugi su ukazivali na potencijalnu opasnost od narušavanja osnovnih ljudskih prava i prava na pravično suđenje. Iako je prijedlog povučen u decembru 2024. godine, čime su političke tenzije kojima je praćen privremeno smirene, suštinski problem koji je podstakao ovu inicijativu ostao je neriješen. Naime, pitanje efikasnosti postojećih zakonskih rješenja i njihove primjene, kao i adekvatnosti institucionalnih kapaciteta u suočavanju sa rastućim izazovima, ostaje od suštinskog značaja za jačanje institucionalne stabilnosti, unapređenje borbe protiv organizovanog kriminala i osiguranje djelotvornijeg odgovora na sveobuhvatne bezbjednosne prijetnje.

Prepoznajući složenost problema povezanih sa dužinom trajanja pritvora u Crnoj Gori, Građanska alijansa nastoji da ovim mišljenjem doprinese budućoj stručnoj raspravi o postojećem zakonom ograničenom trajanju pritvora. Svjesni činjenice da brojni izazovi otežavaju efikasno suđenje i blagovremeno okončanje sudskih postupaka, čime se dodatno opterećuje sistem suočen sa ozbiljnim bezbjednosnim rizicima, naglašavamo da je neophodno osigurati da prava pritvorenika budu zaštićena. Tu se prije svega podrazumijevaju pravo na pravično suđenje, pravo na suđenje u razumnom roku, kao i poštovanje pretpostavke nevinosti. Stoga, analiza će se u nastavku fokusirati na pitanje produženja pritvora, sagledavajući ga kroz prizmu političkih previranja i sukoba koje je ovo pitanje izazvalo u javnom i institucionalnom diskursu. Dužina pritvora obično se povezuje sa potencijalnim ugrožavanjem bezbjednosti u Crnoj Gori, pa smatramo važnim razmatranje uporedno-pravnih rješenja, preporuka relevantnih međunarodnih tijela, kao i argumenata za i protiv. Posebna pažnja biće posvećena uticaju koji je prijedlog o izmjenama Zakonika o krivičnom postupku imao na dinamiku odnosa političkih aktera, kao i na percepciju javnosti o funkcionalnosti pravosudnog sistema. Rasprave koje su se vodile o ovoj temi, često opterećene političkim interesima, dodatno su oslikale kompleksnost izazova sa kojima se suočavaju institucije zadužene za vladavinu prava. Takođe, biće razmotreni odnosi između pravosudnih i policijskih struktura, sa posebnim osvrtom na njihove kapacitete i međusobnu saradnju u kontekstu efikasnog sprovođenja istraga i postupaka. Na kraju, biće ponuđeni zaključci i predloženi potencijalni mehanizmi za prevazilaženje postojećih izazova, sa ciljem unapređenja pravnog okvira i jačanja povjerenja građana u pravosudni sistem.

II Indikatori ranjivosti sistema u sjeni političkih tokova

Od značajnog broja krivičnih djela koja su potresala Crnu Goru tokom 2024. godine, posebno bi se mogli izdvojiti zločini koji su nastali kao posljedica kontinuiranog sukoba zaraćenih organizovanih kriminalnih grupa. Jedan od najaktuelnijih primjera ovakvih obračuna jeste dvostruko ubistvo počinjeno 6. novembra 2024. godine u Podgorici. Iako ovaj slučaj ne predstavlja jedini primjer kroz koji se mogu identifikovati brojni sistemski nedostaci, njegov specifičan kontekst i ozbiljne implikacije izdvajaju ga kao jedan od ključnih primjera za analizu ovih pitanja.

Naime, 6. novembra 2024. godine nešto poslije 15 časova, u Podgorici, na kružnom toku prema Cetinju i Nikšiću, ubijeni su P.L. i Ž.P. Iz prvih zvaničnih saopštenja Uprave policije moglo se čuti da su na žrtve nepoznati napadači ispalili 38 hitaca. Činjenica da je dvostruko ubistvo izvršeno u toku dana na jednoj od najfrekventnijih saobraćajnica, dodatno je pojačala strah i uznemirenost među građanima. U sedmicama koje su uslijedile, procesuiran je značajan broj lica osumnjičenih za povezanost sa zločinom. Manje od 20 dana nakon dvostrukog ubistva u Podgorici, iz Uprave policije saopšteno je da su ubice identifikovane, te da se radi o Nikšićaninu V.L. (25) i A.C. (28) iz Beograda.¹

Zašto ovaj zločin može poslužiti kao jasan indikator ranjivosti pravosudnog i bezbjednosnog sistema u kontekstu institucionalne koordinacije i efikasnosti? Naime, obojica stradalih Cetinjana, P.L. i Ž.P., Istražni zatvor u Spužu napustili su usljed činjenice da u zakonom predviđenom roku od tri godine nijesu donesene prvostepene presude u predmetima organizovanog kriminala. P.L. je pušten krajem 2023. godine, dok je Ž.P. napustio pritvor u oktobru 2024. godine. Takođe, iz istog razloga zidine Istražnog zatvora u Spužu napustio je i V.L., koga je policija označila kao jednog od direktnih izvršilaca ovog krivičnog djela. Podsjećamo, protiv V.L. se vodio krivični postupak pred Višim sudom, zbog krivičnog djela teško ubistvo iz člana 144 stav 1 tačka 4 KZ CG i krivičnog djela nedozvoljeno držanje oružja iz člana 403 stav 1 KZ CG, izvršenog na štetu pokojnog oštećenog R.V., 1. avgusta 2019. godine. Suđenje za ovo krivično djelo započelo je u junu 2020. godine, ali je zbog promjena u sastavu sudskog vijeća početkom maja 2022. godine postupak krenuo iz početka. Uprkos činjenici koju su brojni predstavnici političkih partija naglašavali kritikujući rad Višeg suda (koja je konstatovana i u zvaničnom saopštenju Višeg

¹ Policija tvrdi da su Lalatović i Cimerman ubili Lipovinu i Pejakovića." *Vijesti*, 24 Nov. 2024, www.vijesti.me/vijesti/crna-hronika/733942/policija-tvrdi-da-su-lalatovic-i-cimerman-ubili-lipovinu-i-pejakovica
Accessed: 20 Dec 2024

suda²⁾, da je V.L. priznao ubistvo R.V., kao rezultat pomenutih kašnjenja on je Istražni zatvor u Spužu napustio maja 2024. godine, istekom maksimalnog zakonskog roka za pritvor.³⁾

Ubrzo nakon što su iz Uprave policije saopštili da je V.L. direktni izvršilac dvostrukog ubistva u Podgorici, brojne kritike upućene su Višem sudu i odluci da ovaj Nikšićanin napusti Istražni zatvor. Među onima koji su javno kritikovali ovakvu pravosudnu odluku, između ostalih, našao se i šef poslaničkog kluba Demokrata Boris Bogdanović. Povodom obraćanja ovog poslanika, kao i povodom javnog obraćanja rukovodstva Uprave policije od 23. novembra 2024. godine, a kako su naveli - u cilju objektivnog informisanja javnosti, iz Višeg suda izdali su sljedeće saopštenje:

Povodom javnog obraćanja rukovodstva Uprave policije Crne Gore dana 23. 11. 2024. godine, a naročito povodom sledećih navoda šefa poslaničkog kluba Demokrata Borisa Bogdanovića: “Kako objasniti da je sud pustio na slobodu Vuka Lalatovića, iako je isti priznao ubistvo Ranka Vuletića, dobrovoljno se predao policiji, a svi prikupljeni materijalni dokazi potvrđuju njegovo priznanje? Kako razumjeti da je upravo ta sloboda omogućila da to lice izvrši novo ubistvo – na kružnom toku u Podgorici? Ovo nije samo tragedija za porodice žrtava, već i za cijelo društvo koje gubi povjerenje u pravosudne institucije. Ovo nije samo propust. Ovo je izdaja pravde, izdaja bezbjedosti, izdaja svakog građanina Crne Gore! Ovo je jasna poruka da pojedine sudije, umjesto da budu stubovi pravnog sistema, postaju saveznički oslonci kriminala. Njihove odluke ne služe zakonu, već destruktivnim interesima”, u cilju objektivnog informisanja javnosti, ovim putem dajemo sledeće saopštenje. U krivičnom postupku koji se pred ovim sudom vodi protiv V.L., zbog krivičnog djela teško ubistvo iz člana 144 stav 1 tačka 4 KZ CG i krivičnog djela nedozvoljeno držanje oružja iz člana 403 stav 1 KZ CG, okrivljenog M.A., zbog krivičnog djela teško ubistvo putem podstrekavanja iz člana 144 stav 1 tačka 4 u vezi člana 24 KZ CG i L.M. zbog krivičnog djela teško ubistvo putem podstrekavanja i pomaganja iz člana 144 stav 1 tačka 4 u vezi člana 24 i 25 KZ CG, izvršenog na štetu pokojnog oštećenog R.V., prvostepena presuda nije donijeta u roku od tri godine od dana podizanja otužnice, iz razloga što se radi o složenom predmetu sa kompleksnom dokaznom građom. Naime, okrivljeni V.L. je priznao da je bio neposredni izvršilac radnje lišenja života oštećenog, ali je negirao bilo kakvo učešće ostale dvojice okrivljenih u tom krivičnom djelu, a dokazi predloženi optužnicom u odnosu na okrivljene A.M. i M.B. su bili posredni (iskaz svjedoka P.Đ. koji je saznanja o predmetnom krivičnom djelu, po sopstvenom kazivanju,

2 “Presuda Višeg suda Podgorica.” *Sudovi Crne Gore*, 24 Nov. 2024. www.sudovi.me/vspeg/sadrzaj/okwD Accessed 28 Nov. 2024.

3 “Za puštanje Lalatovića iz pritvora kriv je sistem.” *RTCG*, 30 Nov. 2024, www.rtcg.me/hronika/633945/za-pus-tanje-lalatovica-iz-pritvora-kriv-je-sistem.html Accessed 2 Dec. 2024.

dobio od prvookrivljenog L.V. za vrijeme dok su, nakon predmetnog događaja, zajedno boravili u pritvoru, koji svjedok je zbog posljedica teške bolesti preminuo u UIKS-u, zbog čega nikada nije mogao biti saslušan na glavnom pretresu i listice koje su, po navodima optužnice, ispisane od strane prvookrivljenog L.V. i dostavljene svjedoku P.Đ., za vrijeme njihovog zajedničkog boravka u pritvoru, koje listice su bile predmet grafološkog vještačenja). Zbog prethodno navedenih razloga ovaj sud je u toku glavnog pretresa, a u cilju potpunog i pravilnog utvrđenja činjeničnog stanja, pored dokaza predloženih optužnicom, po službenoj dužnosti odredio saslušanje većeg broja svjedoka, dodatna grafološka vještačenja i u konačnom pribavljanje komunikacije ostvarene prije kritičnog događaja preko SKY Ecc aplikacije, koja komunikacija je, po navodima optužnice, preko kriptovanih telefona, a u vezi sa izvršenjem predmetnog krivičnog djela, ostvarivana između prvookrivljenog L.V. i drugookrivljenog A.M, pri čemu ovaj sud smatra da je ta komunikacija, ukoliko postoji, ključni dokaz za donošenje pravilne i zakonite presude u ovom krivičnom postupku. Nakon što je od Specijalnog državnog tužilaštva i Uprave policije Crne Gore dobio službenu informaciju da ti državni organi ne raspolažu predmetnom komunikacijom, ovaj sud je pokrenuo postupak za pružanje međunarodne pravne pomoći, u kojem se zamolnicom od 24.05.2023. godine za dostavljanje te kriptovane komunikacije, upućenom preko Ministarstva pravde Crne Gore, obratio nadležnim državnim organima Republike Francuske, po kojoj zamolnici tražena komunikacija do današnjeg dana, dakle nakon godinu i skoro šest mjeseci od upućivanja zamolnice, nije dostavljena. Takođe, ovim putem obavještavamo javnost da je prvookrivljenom V.L., nakon što je isti dana 22.05.2024. godine pušten na slobodu, odlukom ovog suda, bila određena mjera nadzora iz člana 166 stav 2 tačka 1 ZKP-a, zabrana napuštanja stana i pripadajućih prostorija i mjera nadzora iz člana 166 stav 2 tačka 4 ZKP-a, obaveza povremenog javljanja Upravi policije - Odjeljenju bezbjednosti Nikšić dva puta mjesečno, i to svakog 1. i 15. u mjesecu. Nakon što je od Uprave policije CG OB Nikšić dobio službenu informaciju da je prvookrivljeni V.L. prekršio izrečene mjere nadzora i da se nalazi na nepoznatoj adresi, ovaj sud je dana 12.06.2024. godine donio naredbu o raspisivanju potjernice prema prvookrivljenom V.L., a zatim je istom, zbog nedolaska na glavne pretrese koji su bili zakazani za dane 05.06.2024., 12.06.2024. i 19.06.2024. godine, o kojima je prvookrivljeni bio uredno obaviješten, rješenjem od 19.06.2024. godine, odredio pritvor po pritvorskom osnovu iz člana 175 stav 1 tačka 5 Zakonika o krivičnom postupku, kao jedinom mogućem pritvorskom osnovu u ovoj fazi postupka. Po navedenoj potjernici i rješenju o određivanju pritvora okrivljeni V.L. do današnjeg dana nije lišen slobode i stavljen u pritvor, jer službenici Uprave policije nijesu uspjeli da ga lociraju i liše slobode. ⁴

4 "Presuda Višeg suda Podgorica." *Sudovi Crne Gore*, 24 Nov. 2024. www.sudovi.me/vspg/sadrzaj/okwD
Accessed 29 Nov. 2024.

Na citirano saopštenje Višeg suda ubrzo je odgovorio i Bogdanović, koji se u svom odgovoru, kako je i sam naveo, bavio nizom propusta u radu pravosudnog sistema u konkretnom slučaju koji se odnosi na napuštanje Istražnog zatvora u Spužu od strane Nikšićanina V.L. On je naglasio da je sud mogao i morao primijeniti zakonske mehanizme, poput razdvajanja postupaka u složenim predmetima ili donošenja presude na osnovu jasnog i potpunog priznanja krivice, kako propisuje Zakonik o krivičnom postupku. Bogdanović smatra da je nečinjenje suda u ovom slučaju direktno omogućilo V.L. da počini novo teško krivično djelo, čime je, dodaje on, sud pokazao ne samo nesavjestan rad već i nesposobnost da zaštiti društvo od kriminalaca. Takođe, Bogdanović kritike upućuje sudu zbog oslanjanja na nedostatak SKY prepiske kao opravdanje za nedonošenje presude, navodeći da su svi ostali dokazi – priznanje krivice, svjedočenja i materijalni dokazi bili više nego dovoljni za zakonito odlučivanje. Posebno upozorava na opasnost koju ovakva praksa predstavlja, jer se time šalje poruka da pravosuđe nije u stanju da funkcioniše bez vanjskih faktora, što dodatno urušava povjerenje građana. Pored toga, ističe da sud nije reagovao na višestruka upozorenja Uprave policije o kršenju mjera zabrane od strane V.L., čime je propuštena prilika da se na vrijeme preduzmu odgovarajuće mjere. Ukazuje i na širu problematiku, navodeći da je u posljednje tri godine zbog sličnih propusta pušteno na slobodu čak 70 izvršilaca najtežih krivičnih djela, od čega polovina u protekloj godini, a mnogi od njih nastavili su kriminalno djelovanje. Bogdanović naglašava da Evropski sud za ljudska prava u svojim presudama jasno ističe da složenost predmeta ne može biti izgovor za nepoštovanje razumnog roka. Upozorava da sud svojom neefikasnošću i neradom ugrožava osnovno pravo građana na sigurnost, a žrtvama i njihovim porodicama uskraćuje pravdu.⁵

5 “Bogdanović: Hvala vam, gospodo iz Višeg suda, što ste potvrdili nekoliko poražavajućih činjenica.” *Dan*, 24 Nov. 2024, www.dan.co.me/vijesti/politika/bogdanovic-hvala-vam-gospodo-iz-viseg-suda-sto-ste-potvrdili-neko-liko-porazavajućih-cinjenica-5271060. Accessed 30 Nov. 2024.

U kontekstu javne rasprave između Višeg suda i predstavnika Demokrata, očigledno je da se radi o složenoj pravnoj i institucionalnoj situaciji koja otkriva ozbiljne propuste u funkcionisanju pravosudnog sistema, ali i u koordinaciji između pravosudnih i bezbjednosnih institucija. Ova polemika ukazuje na strukturalne slabosti koje imaju dalekosežne posljedice po integritet institucija, kao i na povjerenje građana u njihov rad. Na jednoj strani, Viši sud poziva se na kompleksnost predmeta i potrebu za dodatnim kapacitetima, kako u ljudskim resursima, tako i u tehničkim mogućnostima, kako bi se efikasnije odgovorilo na složene pravne izazove. Pozivanje Višeg suda na složenost konkretnog predmeta, iako formalno opravdano sa aspekta pravnih procedura, predstavlja nesmotren korak u komunikaciji sa javnošću, jer može dodatno narušiti povjerenje građana u pravosudni sistem. Ovakvo obrazloženje, u kontekstu značajnog broja lica koja su, prema dostupnim podacima, u posljednje tri godine napustila Istražni zatvor u Spužu pod sličnim okolnostima, kako je ukazao i poslanik iz redova Demokrata, otvara ozbiljna pitanja o efikasnosti primjene zakonskih mehanizama i koordinacije između pravosudnih i bezbjednosnih organa. U situaciji u kojoj građani već izražavaju zabrinutost zbog propusta u procesuiranju najtežih krivičnih djela, ovakva izjava Višeg suda može se tumačiti gotovo kao priznanje institucionalne nemoći. Time se implicira da zakonski rokovi i pravosnažne presude za najsloženije krivične slučajeve postaju nedostižni standard. Ukoliko je takva percepcija tačna, pravosudni sistem se suočava sa ozbiljnom krizom, što nije samo pravni već i društveni alarm. Takođe, stiče se utisak da se citiranim saopštenjem, kojim se iz Višeg suda pozivaju na proceduralne i tehničke izazove koji su pratili ovaj konkretan slučaj, nije na najadekvatniji način tretirao širi problem percepcije građana o efikasnosti i odgovornosti pravosudnog sistema. Isticanjem prepreka poput kašnjenja u međunarodnoj pravnoj pomoći i složenosti dokaznog materijala, sud je izostavio ključnu samokritiku i jasno definisanje koraka koji će ubuduće omogućiti brže i efikasnije procesuiranje slučajeva. Ovo dodatno naglašava hitnost za sveobuhvatnu reformu pravosudnog sistema, uključujući unapređenje proceduralnih kapaciteta i bolju koordinaciju sa sektorom unutrašnjih poslova kako bi se spriječili ovakvi propusti u budućnosti. Izbjegavanje jasne odgovornosti za propuste u koordinaciji sa policijom, kao i insistiranje na proceduralnim izazovima bez sagledavanja šire slike, dodatno potkopava povjerenje građana u pravosudni sistem. Konačno, Viši sud je, kroz saopštenje ovog tipa, umjesto jasnog iskazivanja odlučnosti i odgovornosti, ostavio utisak institucije koja, umjesto proaktivnog djelovanja i iniciranja reformi, i dalje naglašava proceduralne izazove koji otežavaju rad. Ovakvi postupci dodatno podrivaju povjerenje u pravosudni sistem, naglašavajući neophodnost reformi usmjerenih na povećanje transparentnosti i odgovornosti. Na drugoj strani, šef poslaničkog kluba Demokrata, kao predstavnik partije koja rukovodi Ministarstvom unutrašnjih poslova i Ministarstvom odbrane, ističe odgovornost suda u slučajevima u kojima su, prema njegovim riječima, postojali jasni i dovoljni dokazi za donošenje presude. Iako ovaj stav reflektuje stvarne izazove sa kojima se suočava pravosudni sistem, neophodno je posmatrati ga i kroz političku prizmu. Naime, bilo je i onih političkih subjekata koji su kritikovali rad Demokratske Crne Gore, kao političke partije koja ima

direktan uticaj na ključne bezbjednosne resore, smatrajući da odgovornost onih koji se nalaze na čelu ovih resora pored identifikovanja problema mora biti i rješavanje sistemskih slabosti unutar institucija koje djeluju pod njihovim okriljem. Među kritičarima, između ostalih, našao se i potpredsjednik Građanskog pokreta URA, poslanik i bivši ministar unutrašnjih poslova Filip Adžić, koji je komentarišući dvostruko ubistvo u Podgorici 6. novembra i kritikujući rad Vlade iskazao stav da su kriminalne strukture nadjačale državu.⁶ Pored Adžića i GP URA, nakon ovog zločina nadležne su na odgovornost pozvali i iz Demokratske partije socijalista, postavljajući pitanje: „**Šta u Crnoj Gori treba da se desi da neko podnese odgovornost za ovakve stvari?**“.⁷

Iz navedenog se može zaključiti da su se nastavile međusobne optužbe političkih aktera, ali i predstavnika institucija i nakon dvostrukog ubistva u Podgorici. Dok su jedni ukazivali na slabosti pravosuđa, drugi su isticali odgovornost onih koji upravljaju bezbjednosnim sektorom. Ovakva razmjena optužbi, bez jasne strategije za prevazilaženje institucionalnih slabosti, produbljivala je osjećaj nesigurnosti među građanima, koji su strahovali da će i ovoga puta fokus nakon zločina ostati na političkoj retorici, bez konkretnih koraka ka rješavanju problema koji direktno utiču na njihovu bezbjednost i povjerenje u institucije. U ovom kontekstu, kritika usmjerena isključivo ka sudu može se protumačiti kao pokušaj skretanja pažnje sa odgovornosti policijskih organa za sprovođenje mjera nadzora nad licima koja napuste Istražni zatvor. Naime, nadzor i kontrola takvih lica spadaju u ključne preventivne mehanizme u domenu bezbjednosti, a njihovo adekvatno sprovođenje zahtijeva efikasnu koordinaciju između pravosudnih i bezbjednosnih organa. Ukoliko taj proces nije funkcionalan, što dokazuje i slučaj o kome se ovdje govori, opravdano je govoriti i o odgovornosti policije, koja je pod neposrednom ingerencijom Ministarstva unutrašnjih poslova.

Na sedmoj sjednici Biroa za operativnu koordinaciju (BOK), uz prisustvo ministra unutrašnjih poslova Danila Šaranovića i v.d. pomoćnika direktora Uprave policije Lazara Šćepanovića, razmatrani su ključni bezbjednosni izazovi, sa posebnim naglaskom na organizovani kriminal i izazove u pravosudnom sistemu. Iako su istaknuti brojni realni problemi crnogorskog pravosuđa, poput produženog trajanja sudskih postupaka i kašnjenja u donošenju presuda, a što u konačnom dovodi do oslobađanja optuženih, može se reći da je izostala dublja analiza

6 “Adžić: U Crnoj Gori više niko nije bezbjedan, ubice slobodno šetaju, sektor bezbjednosti planski razoren.” *CdM*, 6 Nov. 2024, www.cdm.me/hronika/adzic-u-crnoj-gori-vise-niko-nije-bezbjedan-ubice-slobodno-setaju-sektor-bezbjednosti-planski-razoren/. Accessed 3 Dec. 2024

7 “Anđušić o dvostrukom ubistvu u Podgorici, smrti porodilje iz Ulcinja, Balijagiću: Šta u CG treba da se desi da bi neko preuzeo odgovornost?” *Portal Analitika*, 6 Nov. 2024, www.portalanalitika.me/clanak/andusic-o-dvostrukom-ubistvu-u-podgorici-smrti-porodilje-u-ulcinju-balijagicu-sta-u-cg-treba-da-se-desi-da-bi-neko-preuzeo-odgovornost. Accessed 4 Dec. 2024.

operativnih slabosti u radu same policije.⁸ Naglašavanje nedostataka u pravosudnom sistemu, uključujući predlog za produženje pritvorskih rokova i strože sankcije za kršenje mjera nadzora, svakako ukazuje na potrebu reformi. Međutim, fokus isključivo na pravosudne probleme ostavlja utisak prebacivanja odgovornosti, dok istovremeno određeni aspekti rada policije, poput sprovođenja mjera nadzora nad visokorizičnim licima koja napuštaju Istražni zatvor, nijesu detaljno razmatrani. Tako, slučaj jednog od dvojice stradalih Cetinjana, Ž.P., koji je svega 15 dana prije ovog zločina napustio Istražni zatvor u Spužu, otvara ozbiljna pitanja o tome da li su za njega bile određene mjere nadzora i ukoliko jesu, kako se on uopšte toga dana mogao naći u Podgorici. Slične okolnosti prate i druge slučajeve i pojedince, poput V.L. što ukazuje na potrebu za sveobuhvatnijom analizom i unapređenjem procedura unutar policije. Ove činjenice nameću dilemu da li su nadležni organi u potpunosti ispunili svoje obaveze u pogledu praćenja lica koja predstavljaju prijetnju. Pored pitanja proceduralnih propusta, neophodno je adresirati i potencijalne sistemske probleme, uključujući i nedostatak ljudskih resursa i kapaciteta. Naime, prema riječima v.d. direktora Uprave policije Lazara Šćepanovića, iznesenim u emisiji *“Argumenti”*: **“U Upravi policije trenutno je zaposleno 3.484 policijska službenika. To nije mali broj, uz adekvatnu i pravilnu postavku službe, sa ovim brojem se mogu obavljati policijski poslovi.”**⁹

Ova izjava otvara dalja pitanja o organizaciji i operativnom rasporedu policijskih resursa. Ako je broj policijskih službenika dovoljan za obavljanje poslova, postavlja se pitanje da li su prisutni problemi u pravilnoj postavci i funkcionalnosti sistema. U kontekstu konkretnog slučaja, činjenica da mjere nadzora ili druga operativna sredstva nijesu bile adekvatno primijenjene dodatno ukazuje na potencijalne slabosti u strateškom upravljanju policijskim kapacitetima. Ključno pitanje ostaje da li se u navedenim slučajevima pokazalo da policijski poslovi nijesu bili obavljeni na način koji bi efikasno preduprijedio tragične događaje? Da li je u pitanju neadekvatna alokacija resursa, slabosti u koordinaciji između različitih sektora, ili nedovoljna interna kontrola sprovođenja propisanih procedura? Ovi aspekti zahtijevaju dublju analizu i transparentan dijalog između relevantnih institucija, kako bi se osigurala funkcionalnost sistema u cilju zaštite građana. Istovremeno, potrebno je uskladiti postojeće resurse sa realnim operativnim potrebama, uz pojačan nadzor nad sprovođenjem zakonskih i proceduralnih mjera, naročito u odnosu na praćenje visokorizičnih lica koja su nedavno napustila pritvor ili zatvor. Pored ovoga, izvještaj BOK-a, koji ističe uspjehe policije u borbi protiv organizovanog kriminala i unapređenje zakonodavnog okvira, može se posmatrati i kao pokušaj skretanja pažnje sa

8 “Biro za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora (BOK) održao je sedmu sjednicu.” *Vlada Crne Gore*, 30 Nov. 2024, www.gov.me/clanak/biro-za-operativnu-koordinaciju-organa-obavjestajno-bezbjednosnog-sektora-bok-odrzao-je-sedmu-sjednicu. Accessed 6 Dec. 2024.

9 “ARGUMENTI - Šćepanović: U Crnoj Gori aktivno 11 organizovanih kriminalnih grupa, razbijeno sedam.” *YouTube*, uploaded by RTCG - Zvanični kanal, 19 Dec. 2024, www.youtube.com/watch?v=lwiXw1izV94. Accessed 8 Dec. 2024

eventualnih operativnih slabosti unutar Ministarstva unutrašnjih poslova i policijskih struktura. Dok je pravosudna reforma svakako ključna, pitanje je koliko će se efikasnost ukupnog sistema unaprijediti bez dublje analize policijskih kapaciteta i njihove uloge u kontroli i nadzoru.¹⁰ Sve navedene okolnosti posebno ističu strukturne probleme koji su omogućili da do ovakvog zločina dođe. Ovaj slučaj nije samo ilustracija neažurnosti sudova, već nedostatka koordinacije između sudova i policije, kašnjenja u donošenju odluka, kao i neadekvatne kontrole nad osumnjičenima nakon njihovog puštanja iz pritvora. Iako je razumljivo da preopterećenost sudova velikim brojem složenih predmeta otežava pravovremeno donošenje presuda, evidentno je da kapaciteti pravosudnog sistema nijesu usklađeni sa izazovima koje organizovani kriminal postavlja. Na kraju, ovaj slučaj, iako jedan od mnogih, snažno oslikava ranjivost sistema i potrebu za promjenama koje će omogućiti pravosudnim i bezbjednosnim institucijama da efikasnije odgovore na izazove organizovanog kriminala, istovremeno osiguravajući poštovanje ljudskih prava i pravnu sigurnost za sve građane.

¹⁰ "Biro za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora (BOK) održao je sedmu sjednicu." *Vlada Crne Gore*, 30 Nov. 2024, www.gov.me/clanak/biro-za-operativnu-koordinaciju-organa-obavjestajno-bezbjednosnog-sektora-bok-odrzao-je-sedmu-sjednicu. Accessed 9 Dec. 2025.

III Pravni aspekti prijedloga izmjena Zakonika o krivičnom postupku

U januaru 2024. godine, nakon što su brojna lica puštena na slobodu zbog izostanka prvostepene presude u zakonskom roku od tri godine, tadašnji ministar pravde, Andrej Milović, javno se oglasio povodom tih okolnosti. On je tom prilikom istakao da je puštanje optuženih na slobodu usljed kašnjenja u donošenju presuda pokazalo potrebu za izmjenama Zakona o krivičnom postupku. Predložene izmjene, o kojima je Milović govorio, obuhvatale su uvođenje izuzetka za određena krivična djela. On je naveo da bi se na taj način spiječilo oslobađanje osumnjičenih nakon tri godine, kao i da bi izmjene podrazumijevale ukidanje ročišta za ocjenu zakonitosti optužnice. Sve ovo imalo bi za cilj ubrzanje suđenja, sprječavanje zloupotreba sistema, ali i osiguranje efikasnijeg i pravednijeg suđenja, zaključio je Milović.¹¹

U isto vrijeme u javnom diskursu mogli su se čuti različiti stavovi u vezi sa najavljenim izmjenama Zakonika o krivičnom postupku. Dok su politički zvaničnici, predstavnici nevladinih organizacija i pravni stručnjaci iznosili oprečne stavove, od oštih kritika do podrške predloženim izmjenama, različiti zločini koji su se dešavali tokom 2024. godine nastavili su da ukazuju na hronične probleme sistema. Isto tako, stiče se utisak da se u 2024. godini priča o prijedlogu izmjena Zakonika o krivičnom postupku svakog puta iznova aktuelizovala isključivo u onim trenucima kada su se sukobi narko-klanova ponavljali.

Upravo tako, pola godine nakon što je tadašnji ministar pravde Andrej Milović govorio o izmjenama Zakonika o krivičnom postupku, 27. juna 2024. godine, Pokret Evropa Sad (PES) predložio je Skupštini izmjene Zakonika o krivičnom postupku, koje bi za cilj imale produženje maksimalnog trajanja pritvora sa tri na pet godina za teška krivična djela poput organizovanog kriminala, terorizma i djela sa propisanom dugotrajnom kaznom zatvora. Na konferenciji za novinare koju su organizovali iz ove partije, medijima se obratio šef poslaničkog kluba Pokreta Evropa sad, Vasilije Čarapić, naglasivši važnost ovog prijedloga u omogućavanju sudovima da kvalitetno procesuiraju složene predmete bez rizika da optuženi budu oslobođeni zbog isteka zakonskog roka. Čarapić je dodao i kako iz Pokreta Evropa sad smatraju da bi upravo ove izmjene trebalo da doprinesu efikasnijem pravosudnom sistemu, uz istovremeno očuvanje prava optuženih i sprječavanje zloupotreba rokova u postupku. Pored toga, on je istakao potrebu

11 "Milović nakon puštanja na slobodu Markovića, Šukovića i Đuričkovića: Izmjene ZKP-a prijeka potreba Crne Gore." *Vijesti*, 21 Jan. 2024, www.vijesti.me/vijesti/crna-hronika/690769/milovic-nakon-pustanja-na-slobodu-markovica-sukovica-i-djurickovica-izmjene-zkp-a-prijeka-potreba-crne-gore. Accessed 10 Dec. 2024.

dodatne podrške sudovima kako bi se postupci ubrzali, a čime bi se istovremeno očuvala ravnoteža između efikasnosti sistema i zaštite prava optuženih. Izlaganje je zaključio stavom da ovaj prijedlog predstavlja značajan korak ka jačanju povjerenja građana u pravosudni sistem.¹²

Pored onih koji su smatrali da je neophodno produžiti maksimalno trajanje pritvora sa tri na pet godina, bilo je i onih koji su izrazili ozbiljne rezerve prema ovom rješenju. Jedan od kritičara ovog prijedloga bio je i nekadašnji sudija i predsjednik Ustavnog suda Crne Gore Milorad Gogić. On je izmjene Zakona o krivičnom postupku u dijelu trajanja pritvora za krivična djela organizovanog kriminala, terorizma, ratnih zločina kao i za krivična djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora ocijenio pravno neprihvatljivim. U saopštenju koje je izdao, između ostalog, navodi: „**Sam duh i obrazloženje ovakvog, pravno govoreći, apsurdnog predloga, u srži, sadrži niz opominjućih činjenica – da se u cilju pomoći sudu da svoj posao ne vrši i ne završava suđenjem u razumnom roku, što je jedno od osnovnih postulata pravde, produžava pritvor zbog – kako je to navedeno, kompleksnog sudskog postupka pretežno u krivičnim djelima organizovanog kriminala, u kojima, tačno je, često postoji veći broj okrivljenih, veliki broj svjedoka ili obiman dokazni materijal, ali nesporno mora postojati znanje i iskustvo postupajućih sudija da se, i bez neopravdanog produžavanja pritvora, krivični postupak okonča u za to sadašnjim zakonom propisanim rokovima**“. Takođe, Gogić je dodao: „**Ukoliko postupajući sud nije donio prvostepenu odluku u roku od tri godine od podizanja optužnice, kako to predviđa Zakonik o krivičnom postupku, ta krivica je na sudu i ne smije se pripisivati okrivljenom**“, i dodao: „**Predlogom da pritvor nakon podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude za određena krivična djela može trajati pet, a ne, kao sada, tri godine, direktno bi se prekršio član 32 Ustava Crne Gore, koji garantuje da svako ima pravo na suđenje u razumnom roku. Isto je garantovano i Zakonom o zaštiti prava na suđenje u razumnom roku**“. Takođe, Gogić je iskoristio ovu priliku da naglasi važnost humanosti kao temeljnog principa pravnog poretka, za koji smatra da mora ostati prioritet koji osigurava poštovanje osnovnih ljudskih prava svih uključenih u pravosudne procese. Saopštenje je zaključio ističući da ovakve izmjene Zakonika o krivičnom postupku, ne donose korist ni sudu, ni samom postupku, a najmanje doprinose zaštiti prava okrivljenih.¹³

Pored Gogića, kada je riječ o stručnoj javnosti, ovom temom, između ostalih, bavili su se i advokati Miloš Vuksanović i Marko Radović. Njih dvojica su u svojim izjavama skrenuli pažnju na činjenicu da su pritvorenci najavili štrajk, s obzirom na to da je sam prijedlog da se rok za

12 “Pes predložio izmene ZKP-a: pritvor do pet godina od podizanja optužnice do prvostepene presude.” *Vijesti*, 27 June 2024, www.vijesti.me/vijesti/politika/713420/pes-predlozio-izmjene-zkp-a-pritvor-do-pet-godina-od-podizanja-optuznice-do-prvostepene-presude. Accessed 11 Dec. 2024.

13 “Gogić: Produžavanje pritvora na pet godina pravno neprihvatljivo.” *CdM*, 28 Nov. 2024, www.cdm.me/hronika/gogic-produzavanje-pritvora-na-pet-godina-pravno-neprihvatljivo/. Accessed 12 Dec. 2025.

pritvor od podizanja optužnice do presude produži sa tri na pet godina izazvao ogroman bijes. Advokati su tom prilikom kazali: „**Pojedini predstavnici izvršne vlasti u posljednje vrijeme odgovornost za sukobe na crnogorskim ulicama žele da prebace na sudove, jer su navodno akteri tih sukoba bila lica koja su izašla ranije iz pritvora zbog neobjavlivanja presude u navedenom roku, pri tom su neki “uperili prst” i u advokate, jer oni navodno zloupotrebljavaju procesna prava sa tim ciljem**”. Oni su takođe dodali kako oni koji najglasnije zagovaraju priče o podizanju roka trajanja pritvora, razloge za sukobe vide u tome što okrivljeni nijesu ostajali duže u pritvoru. „Da se radilo kako je trebalo, nema tog predmeta u kome se ne može donijeti presuda u roku od tri godine od kada je podignuta optužnica”, ocijenili su advokati Vukšanović i Radović. Kao jedan od najznakovitijih primjera loše prakse naveli su slučaj u kome „Prvostepeni postupak nije uspio da odmakne dalje od izvođenja dokaza optužbe za sedam i po godina od potvrđivanja optužnice”, postavljajući pitanje „U šta bi se taj pritvor pretvorio da nije bilo njegovog ograničenog trajanja?”.¹⁴

Primjetno je da su i zagovornici produženja maksimalnog trajanja pritvora sa tri na pet godina ukazali na druge aspekte koji se odnose na određivanje i trajanje pritvora. Biro za operativnu koordinaciju organa obavještajno bezbjednosnog sektora Crne Gore je u svom saopštenju ukazao na „**potrebu cjelovitih izmjena Zakonika o krivičnom postupku, kao i drugih sistemskih zakona, kako bi se stvorile legislativne pretpostavke za sprječavanje procesnih zloupotreba i sprovođenje efikasnih i djelotvornih sudskih postupaka**”, zalažući se da se „**kroz oblast krivičnog zakonodavstva kršenje mjera nadzora normira kao obavezan osnov za određivanje pritvora, odnosno na način koji će podrazumijevati sankcionisanje okrivljenog kroz normiranje kršenja mjera zabrane kao posebnog krivičnog djela**”. Analizira datih zaključaka Biroa za operativnu koordinaciju organa obavještajno bezbjednosnog sektora Crne Gore apostrofira činjenicu da problemi u organizaciji rada i koordinaciji među institucijama dodatno otežavaju efikasno sprovođenje zakona. Iz toga proizilazi da ovaj nedostatak sinergije često rezultira usporavanjem procedura, što dodatno narušava povjerenje građana u pravosudni sistem. Stoga je od ključne važnosti da se, uz unapređenje kapaciteta, osigura bolja međusobna saradnja svih aktera u sistemu kako bi se omogućilo dosljedno sprovođenje pravde.¹⁵

14 “Pritvorenici najavili štrajk: ‘Sudovi pod pritiskom, zato im odgovara produženje pritvora, SKY omča oko vrata’.” *Dan*, 11 Dec. 2024, www.dan.co.me/vijesti/hronika/pritvorenici-najavili-strajk-sudovi-pod-pritiskom-za-to-im-odgovara-produzenje-pritvora-sky-omca-oko-vrata-5269123. Accessed 13 Dec. 2025

15 “Biro za operativnu koordinaciju organa obavještajno-bezbjednosnog sektora (BOK) održao je sedmu sjednicu.” *Vlada Crne Gore*, 30. nov. 2024, www.gov.me/clanak/biro-za-operativnu-koordinaciju-organa-obavjestajno-bezbjednosnog-sektora-bok-odrzao-je-sedmu-sjednicu. Accessed 13 Dec. 2024.

Kada je riječ o izmjenama Zakonika o krivičnom postupku u pogledu maksimalne dužine trajanja pritvora i Vrhovni državni tužilac Milorad Marković iskazao je javno svoj stav. On je početkom novembra 2024. godine istakao sljedeće: „**Produženje pritvora je tema za duboku analizu. Ima dosta argumenata za i protiv, ali ja sam za, jer se radi o najtežim krivičnim djelima**“. Dalje, komentarišući izmjene Zakonika o krivičnom postupku sa fokusom na dio koji se tiče produženja pritvora do pet godina, i to za najteža krivična djela, za krivična djela organizovanog kriminala, terorizma, ratnih zločina kao i za krivična djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora, Marković je kazao: „**Saglasan sam i sa činjenicom da se mjera određivanja pritvora previše koristi, zbog čega su nam zatvori pretrpani. I zato to treba dublje ispitati – zašto dolazi do toga, zašto nema oslobađajućih presuda. Stiče se utisak i da sudovi imaju lake kriterijume za potvrđivanje optužnica**“.¹⁶

U kontekstu prava na slobodu i bezbjednost ličnosti, kao i prava na suđenje u razumnom roku, odnosno hitnosti postupanja u tzv. pritvorskim predmetima, striktno vremensko ograničenje trajanja pritvora ne predstavlja samo pravo okrivljenog, već predstavlja i obavezu suda da postupa ažurno i efikasno, odnosno da preduzima sve mjere kako bi presuda bila donijeta bez nepotrebnih odlaganja. Možemo zaključiti da pritvor, kao mjera kojom se obezbjeđuje prisustvo okrivljenog, odnosno kojom se sprječava opstrukcija postupka zbog potencijalne nedostupnosti

¹⁶ “Marković saglasan sa predlogom da pritvor traje pet godina.” *RTNK*, 29. nov. 2024, www.rtnk.me/crna-hronika/markovic-saglasan-sa-predlogom-da-pritvor-traje-pet-godina/. Accessed 14 Dec. 2024.

okrivljenog, kao i obaveza organa postupka na hitno postupanje, predstavljaju dvostruki mehanizam za blagovremeno okončanje postupka. U tom smislu zahtjev za hitnošću postupanja, odnosno presuđenja u razumnom roku, ne bi trebalo da, usljed potencijalne nedostupnosti okrivljenog organu postupka, nužno dovodi do zadržavanja okrivljenog u pritvoru sve do okončanja prvostepenog postupka. Međutim, u uslovima zakonom propisanog vremenskog ograničenja pritvora optuženog, neophodnost brzog vođenja krivičnog postupka i njegovog okončanja prije isteka tog roka, može imati negativne efekte na kvalitet prikupljenih dokaza i dokaznu potkrijepljenost. U tom smislu, zakonom propisana vremenska granica do koje može trajati pritvor optuženog ne smije predstavljati faktor koji onemogućava sprovođenje svih neophodnih dokaznih radnji i obezbjeđivanje kvalitetnih dokaza. Značajan problem nastaje u situacijama kada dođe do nesklada između zakonske norme i realnih mogućnosti pravosudnog sistema, odnosno u konkretnom slučaju između zakonom propisanog vremenskog ograničenja pritvora počev od momenta podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude, s jedne strane, i s druge strane nedovoljnih kapaciteta suda da unutar tog roka donese presudu, kao posledice najrazličitijih faktora, poput preopterećenosti sudova, kompleksnosti predmeta, velikog broja svjedoka i sl.

U kontekstu postojeće rasprave otvara se mnogo pitanja, od kojih su tri najopštija. Prvo, da li je uopšte neophodno da u Zakoniku o krivičnom postupku bude propisano najduže trajanje pritvora od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude. Drugo, u slučaju prihvatanja pozitivnog odgovora na prethodno pitanje, da li će se povećanjem zakonom propisanog najdužeg vremenskog trajanja pritvora koji se računa od momenta podizanja optužnice sa tri na pet godina otkloniti „*neželjena posljedica*“ da se isključivo zbog isteka tog roka moraju pustiti iz pritvora sva lica o čijoj krivici nijesu donijete presude u roku od tri godine od podizanja optužnice, pa i ona lica za koja i dalje postoje opravdani razlozi za pritvor. Postoje li, zapravo, garancije da se ista situacija neće desiti i po isteku dodatog perioda od dvije godine? I treće, hoće li produženje najdužeg trajanja pritvora u prvostepenom krivičnom postupku imati kontraefekat i dovesti do neopravdano sporijih presuđenja, naročito u kontekstu preopterećenosti krivičnih sudova, nedostatka sudija i slično.

U davanju odgovora na prvo pitanje moglo bi se čak tvrditi da nije neophodno da postoji zakonom propisan rok najdužeg trajanja pritvora od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude, s obzirom na to da trajanje pritvora u svakom konkretnom slučaju mora biti svedeno na najkraće neophodno vrijeme (član 30 Ustava Crne Gore).¹⁷

Međutim, i pored određenih nedostataka propisivanja najdužeg trajanja pritvora od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude, čini se da ono ima i određene prednosti. Jedna

17 “Ustav Crne Gore.” Paragraf, www.paragraf.me/propisi-crnegore/ustav-crne-gore.html. Accessed 15 Dec. 2025.

od njih je ta što zakonsko ograničenje najdužeg trajanja pritvora može postaviti granice, tj. proporcije između trajanja pritvora i dužine kazne koja prijete okrivljenom ukoliko se dokaže njegova krivičnopravna odgovornost. To je naročito važno s obzirom na pretpostavku nevinosti i pravo okrivljenog da se suđenje o optužbi protiv njega okonča u razumnom roku, činjenicu da se nematerijalna šteta nanijeta okrivljenom njegovim neosnovanim držanjem u pritvoru samo donekle može reparašati, davanjem novčane satisfakcije, kao i s obzirom na to da pritvor ne smije postati *de facto* zamjena za kaznu.

Na drugo pitanje – koje je u suštini povezano sa trećim – nije moguće dati pozitivan bezrezervni odgovor. Zakonski rokovi osim što predstavljaju granicu postojanja nekog prava, obaveze, ovlašćenja i sl., u pravosuđu nerijetko postanu orijentir za preduzimanje pojedinih aktivnosti. I bez vršenja posebnih statističkih istraživanja, iskustveno je poznato npr. da se pritvor u najvećem broju slučajeva ukida pred sam istek roka na koji je prethodno određen, iako zakon dopušta da on bude ukinut i ranije, u svakom trenutku čim prestanu razlozi za pritvor. Ili, npr., da se pojedinačno najveći broj žalbi i podnesaka za koje je propisan rok u pravosudnim stvarima podnese u danima pred istek roka i na posljednji dan roka. Nije na odmet podsjetiti se toga koliko je česta pojava da izuzeci u propisima u praksi zažive kao pravilo. Svim navedenim pojavama umnogome doprinosi nedostatak kapaciteta subjekata u pravosuđu.

IV Uporedno pravo: Regionalna iskustva i modeli

Pravna rješenja koja uređuju pitanje maksimalne dužine trajanja pritvora nakon podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude značajno variraju između zemalja, oslikavajući različite pristupe balansiranju prava lica koja se nalaze u pritvoru i potreba krivičnog postupka i očuvanje ljudskih prava. U nastavku je predstavljen kratak pregled zakonodavnih okvira u državama regiona i pojedinim evropskim zemljama. Cilj ovog pregleda jeste isticanje sličnosti i razlika između sistema, kao i identifikacija potencijalnih izazova sa kojima se suočavaju države u usklađivanju ograničenja pritvora sa standardima vladavine prava. Osim regiona Zapadnog Balkana, gdje su pravne norme često oblikovane sličnim društveno-istorijskim okolnostima, u nastavku će biti riječi i o praksama nekoliko zapadnoevropskih zemalja radi poređenja širih pravnih tendencija.

U Crnoj Gori je maksimalni vremenski okvir pritvora nakon podizanja optužnice propisan u trajanju do tri godine. Zakonikom o krivičnom postupku Crne Gore („Sl. list CG“, br. 57/2009, 49/2010, 47/2014 - odluka US, 2/2015 - odluka US, 35/2015, 58/2015 - dr. zakon, 28/2018 - odluka US i 116/2020 - odluka US), u članu 179 stavu 1 propisano je da od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude pritvor može trajati najduže tri godine.¹⁸

Zakonikom o krivičnom postupku Republike Srbije („Službeni glasnik RS“, br. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013, 55/2014, 35/2019, 27/2021 - odluka US i 62/2021 - odluka US), u članu 216 stavu 6 propisano je da pritvor može trajati do upućivanja okrivljenog na izdržavanje krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode, a najduže dok ne istekne vrijeme trajanja krivične sankcije izrečene u prvostepenoj presudi.¹⁹

Zakonom o kaznenom postupku Republike Hrvatske („Narodne novine RH“, br. 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12 – Odluka USRH, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17, 126/19,

18 “Zakonik o krivičnom postupku.” *Paragraf*, www.paragraf.me/propisi-crnegore/zakonik-o-krivicnom-postupku.html Accessed 15 Dec. 2024.

19 “Zakonik o krivičnom postupku.” *Paragraf*, www.paragraf.rs/propisi/zakonik_o_krivicnom_postupku.html Accessed 17 Dec. 2024.

130/20, 80/22 i 36/24) u členu 133 propisano je najduže trajanje pritvora do donošenja presude suda prvog stupnja u zavisnosti od visine propisanih kazni za kazneno djelo. Tako je, između ostalog, propisano da pritvor može trajati najduže dvanaest mjeseci ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora do osam godina, dvije godine ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora preko osam godina, a tri godine ako se za kazneno djelo može izreći kazna dugotrajnog zatvora. U predmetima za kaznena djela iz Zakona o Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta u kojima je istraga produžena, ukupno trajanje istražnog zatvora produžava se za vrijeme za koje je bila produžena istraga. U predmetima u kojima je donijeta nepravosnažna presuda, ukupno trajanje istražnog zatvora produžava se za jednu četvrtinu ako se radi o kaznenom djelu za koje se može izreći kazna preko osam godina. Kada je presuda ukinuta, a radi se o kaznenom djelu za koje se može izreći kazna preko osam godina po isteku unaprijed navedenih rokova, ukupno trajanje istražnog zatvora produžava se za još jednu godinu.²⁰

Zakonom o kazenskom postupku Republike Slovenije („Uradni list RS“, št. 176/21 – uradno prečišćeno besedilo, 96/22 – odl. US, 2/23 – odl. US, 89/23 – odl. US i 53/24) u členu 207 stav 5 propisano je da nakon podizanja optužnice, pritvor može trajati najviše dvije godine, kao i da ako u tom roku okrivljenom ne bude izrečena osuđujuća presuda, pritvor se ukida, a okrivljeni se pušta na slobodu.²¹

Zakonom o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, br. 3/2003, 32/2003 - ispr, 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 29/2007, 53/2007, 58/2008, 12/2009, 16/2009, 53/2009 - dr. zakon, 93/2009, 72/2013 i 65/2018) u členu 137 propisano je najduže trajanje pritvora od potvrđivanja optužnice do izricanja prvostepene presude, u zavisnosti od visine propisanih kazni za krivično djelo. Tako je, između ostalog, propisano da pritvor može trajati najduže dvije godine za krivično djelo za koje je propisana kazna zatvora preko deset godina, odnosno tri godine za krivično djelo za koje je propisana kazna dugotrajnog zatvora.²²

Propisivanje maksimalnog trajanja pritvora u periodu od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude varira i u zemljama zapadne Evrope, a u pojedinima maksimalni rok nije određen. Prema raspoloživim podacima, u Njemačkoj nije određeno maksimalno trajanje pritvora do donošenja prvostepene presude, a shodno Ustavu Njemačke, osnovni princip je

20 “Zakon o kaznenom postupku.” *Zakon.hr*, www.zakon.hr/z/174/Zakon-o-kaznenom-postupku. Accessed 18 Dec. 2024.

21 “Zakon o kazenskom postupku.” *PISRS*, www.pisrs.si/pregledPredpisa?id=ZAKO362. Accessed 18 Dec. 2024.

22 “Zakon o krivičnom postupku BiH - prečišćena, nezvanična verzija.” *Advokat Prnjavorac*, www.advokat-prnjavorac.com/zakoni/Zakon_o_krivicnom_postupku_BiH_-_preciscena_nezvanicna_verzija.pdf. Accessed 18 Dec. 2024.

da se pritvor ne koristi kao kazna i da traje samo onoliko koliko je neophodno za istraživanje ili suđenje. U Francuskoj je za teža krivična djela (npr. organizovani kriminal) propisan limit od jedne godine, ali uz mogućnost produženja do dvije godine za složene slučajeve, a za najteža krivična djela (npr. terorizam) pritvor može trajati do četiri godine, sve uz odgovarajuće uslove i garancije. U Španiji je trajanje pritvora određeno na najviše dvije godine, ali uz mogućnost produženja. U Italiji, maksimalno trajanje pritvora tokom sudskog postupka za teže zločine koji uključuju kaznu od najmanje 20 godina zatvora ili doživotnu kaznu, maksimalno trajanje pritvora je do šest godina. Iz svega navedenog može se zaključiti da ograničenje dužine trajanja pritvora prije prvostepene postoji i u drugim državama, te da ono postoji isključivo kao dodatna garancija prava na slobodu ličnosti i prava na suđenje u razumnom roku.

V Međunarodni standardi: Ograničenja i smjernice

Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima, u članu 9, propisano je da svaki pojedinac ima pravo na slobodu, da niko ne može biti proizvoljno pritvoren, da svakom pritvorenom licu mora u razumnom roku da bude suđeno ili da bude oslobođeno, da pritvaranje lica koja čekaju na suđenje nije obavezno, ali puštanje na slobodu može biti uslovljeno garancijama koje obezbjeđuju dolazak na pretres i svim drugim radnjama u postupku. Paktom je, dakle, ukazano na neophodnost hitnosti u postupanju koje bi trebalo da dovede do odlučivanja o osudi ili puštanju na slobodu u razumnom roku.²³

Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, u članu 5 stavu 3, propisano je da svako ko je lišen slobode mora bez odlaganja biti izveden pred sudiju i da ima pravo da mu se sudi u razumnom roku ili da bude pušten na slobodu do suđenja, kao i da se puštanje na slobodu može usloviti jemstvima da će se pojaviti na suđenju. Iz ove odredbe Evropske konvencije takođe proističe neophodnost hitnosti suđenja u situaciji kada se okrivljeni nalazi u pritvoru.²⁴

U praksi Evropskog suda za ljudska prava je ukazano na to da se odgovor na pitanje da li je određeno vrijeme provedeno u pritvoru bilo razumno ili nije ne može dati apstraktno. Razumnost zadržavanja optuženog u pritvoru mora se ocijeniti na osnovu činjenica svakog pojedinačnog slučaja i njegovih specifičnih okolnosti. Produženi pritvor stoga može biti opravdan u konkretnom slučaju samo ukoliko postoje konkretni pokazatelji stvarne potrebe javnog interesa koja, uprkos pretpostavci nevinosti, preteže nad pravilom poštovanja individualne slobode utvrđenim u članu 5 Konvencije.²⁵

23 “Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima.” UNMIK, www.unmik.unmissions.org/sites/default/files/regulations/05bosniak/BIIntCovCivilPoliticalRights.pdf Accessed 19 Dec. 2024.

24 “Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.” *Evropski sud za ljudska prava*, www.echr.coe.int/documents/d/echr/Convention_MNE. Accessed 20 Dec. 2025.

25 *Kudla protiv Poljske*, 2000, § 110 - <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58920%22%7D>

Na organima vlasti je da utvrde postojanje razloga koji opravdavaju nastavak pritvora.²⁶

Teret dokazivanja u ovim slučajevima ne smije se prebaciti na pritvorenu osobu, zahtijevajući od nje da dokaže postojanje razloga za svoje puštanje na slobodu.²⁷

Sud mora biti uvjeren da su domaći organi postupali s „posebnom pažnjom” u vođenju postupka.^{28 29} Pravo optuženog u pritvoru da mu se slučaj razmatra sa posebnom hitnošću ne smije neopravdano ometati napore pravosudnih organa da svoje zadatke obavljaju sa dužnom pažnjom.^{30 31}

Prema stavu Suda, član 5 stav 3 Konvencije ne može se tumačiti kao bezuslovno ovlašćenje za pritvaranje optuženog, pod uslovom da ne traje duže od određenog minimalnog perioda. Opravdanost bilo kog perioda pritvora, bez obzira na to koliko kratak bio, mora biti uvjerljivo dokazana od strane nadležnih organa.^{32 33 34 35}

Analizirajući pojedinačne razloge za pritvor u pojedinim predmetima, Sud je, između ostalog, iznio da iako težina kazne kojoj optuženi može biti izložen predstavlja relevantan element u procjeni rizika od bjekstva, ozbiljnost optužbi ne može sama po sebi služiti kao opravdanje za duge periode pritvora.^{36 37 38} S druge strane, u predmetima koji se odnose na organizovane

26 *Merabishvili protiv Gruzije*, 2017, § 234 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-178753%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-178753%22]})

27 *Bykov protiv Rusije*, 2009, § 64 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-91704%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-91704%22]})

28 *Buzadji protiv Republike Moldavije*, 2016, § 87 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-91704%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-91704%22]})

29 *Idalov protiv Rusije*, 2012, § 140 - [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-110986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-110986%22]})

30 *Shabani protiv Švajcarske*, 2009, § 65 - [https://hudoc.echr.coe.int/tpk197/view.asp#{%22fulltext%22:\[%22shabani%20v%20s%22\],%22itemid%22:\[%22001-95617%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/tpk197/view.asp#{%22fulltext%22:[%22shabani%20v%20s%22],%22itemid%22:[%22001-95617%22]})

31 *Sadegül Özdemir protiv Turske*, 2005, § 44 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-70018%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-70018%22]})

32 *Idalov protiv Rusije*, 2012, § 140 - [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-110986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-110986%22]})

33 *Tase protiv Rumunije*, 2008, § 40 - [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-86861%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-86861%22]})

34 *Castravet protiv Moldavije*, 2007, § 33 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-79767%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-79767%22]})

35 *Belchev protiv Bugarske*, 2004, § 82 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-23065%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-23065%22]})

36 *Idalov protiv Rusije*, 2012, § 145 - [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-110986%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-110986%22]})

37 *Garycki protiv Poljske*, 2007, § 47 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-79352%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-79352%22]})

38 *Ilijkov protiv Bugarske*, 2001, §§ 80-81 - [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-59613%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-59613%22]})

kriminalne aktivnosti ili bande (*gangs*), rizik da bi pritvorena osoba, ukoliko bude puštena, mogla vršiti pritisak na svjedoke ili druge saosumnjčene, ili na neki drugi način ometati postupak, često je posebno visok.^{39 40}

U praksi Suda je prihvaćeno da, zbog svoje posebne težine i reakcije javnosti na njih, određena krivična djela mogu izazvati društvene nemire koji mogu opravdati pritvor, barem na određeno vrijeme. U izuzetnim okolnostima, ovaj faktor se stoga može uzeti u obzir u kontekstu Konvencije, pod uslovom da domaće pravo priznaje pojam poremećaja javnog reda izazvanog krivičnim djelom. Međutim, ovaj osnov može se smatrati relevantnim i dovoljnim samo ako se zasniva na činjenicama koje pokazuju da bi puštanje optuženog zaista uznemirilo javni red. Pored toga, pritvor će ostati legitiman samo ukoliko je javni red i dalje stvarno ugrožen; njegovo produženje ne može se koristiti za preuranjeno predviđanje izricanja zatvorske kazne.^{41 42 43 44}

Prilikom odlučivanja o tome da li osobu treba pustiti na slobodu ili zadržati u pritvoru, vlasti su obavezne da razmotre alternativne mjere za obezbjeđivanje njenog prisustva na suđenju.^{45 46}

Venecijanska komisija nije iznosila stavove u pogledu propisanih konkretnih rokova za maksimalno trajanje pritvora. Iz njenih mišljenja proističe da to zavisi od pravnog sistema i okolnosti svake države, ali insistira na tome da trajanje pritvora mora da bude razumno ograničeno, proporcionalno i podložno redovnom sudskom preispitivanju, te da rokovi moraju služiti zaštiti prava pojedinca, a ne da predstavljaju sredstvo za olakšavanje neefikasnosti rada pravosudnih organa. Svi ovi primjeri iliti međunarodni standardi potvrđuju tezu da se pritvaranje okrivljenog mora svesti na najmanju mjeru i da se ni u jednom slučaju ne bi smjelo pretvariti u kaznu.

39 *Štvrtecký protiv Slovačke*, 2018, § 61 - <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-183344%22%5D%7D>

40 *Staykov protiv Bugarske*, 2021, § 83 - <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-210283%22%5D%7D>

41 *Letellier protiv Francuske*, 1991, § 51-<https://hudoc.echr.coe.int/tur#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57678%22%5D%7D>

42 *I.A. protiv Francuske*, 1998, § 104 -<https://hudoc.echr.coe.int/ukr#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58237%22%5D%7D>

43 *Prencipe protiv Monaka*, 2009, § 79-<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-93630%22%5D%7D>

44 *Tiron protiv Rumunije*, 2009, §§ 41-42-<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-92077%22%5D%7D>

45 *Idalov protiv Rusije*, 2012, § 140-<https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-110986%22%5D%7D>

46 *Buzadjii protiv Moldavije*, 2016, § 87 -<https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-164928%22%5D%7D>

VI Zaključci i preporuke Građanske alijanse

Građanska alijansa uvažava značaj iznijetih bezbjednosnih razloga koji su bili opredjeljujući za podnošenje prijedloga za izmenu Zakonika o krivičnom postupku u pogledu trajanja pritvora, tako da se za krivična djela organizovanog kriminala, terorizma, ratnih zločina kao i za krivična djela za koje je propisana kazna dugotrajnog zakona, maksimalna dužina trajanja pritvora od podizanja optužnice do donošenja prvostepene presude sa dosadašnje tri godine produži za još dvije godine, ukupno na pet godina.

Međutim, istovremeno nastojimo ukazati da eventualno produženo držanje optuženih u pritvoru ne smije biti zbog nedostatka kapaciteta sudova da u blagovremenom roku donesu prvostepenu presudu ili zbog same težine izvršenog krivičnog djela, jer bi se na taj način povrijedilo njihovo pravo na slobodu i bezbjednost ličnosti i pravo na suđenje u razumnom roku. Problem nedostatka kapaciteta organa postupka za suđenje u razumnom roku u teškim krivičnim djelima, naročito organizovanog kriminala, u kojima uglavnom postoji veliki broj okrivljenih od kojih su pojedini nedostupni, veliki broj svjedoka i obiman dokazni materijal, u uslovima izuzetne opterećenosti sudija brojem predmeta, ali i često problematizovano znanje i iskustvo postupajućih sudija, ne bi trebalo prebacivati na pritvorenike tako što će se povećavati zakonom propisan najduži rok trajanja pritvora. Pritvor uvijek mora predstavljati krajnju mjeru, usmjerenu na obezbjeđenje prisustva okrivljenog u postupku i nesmetano vođenje krivičnog postupka, a obaveza je sudova da prije određivanja pritvora, kao i za vrijeme njegovog trajanja, preispituju da li se drugim blažim mjerama, poput mjere nadzora, zabrane napuštanja stana i jemstva, može postići isti cilj. U prilog navedenom je i stav zagovornika produženja trajanja pritvora sa tri na pet godina koji su ukazali na „**potrebu cjelovitih izmjena Zakonika o krivičnom postupku, kao i drugih sistemskih zakona, kako bi se stvorile legislativne pretpostavke za sprječavanje procesnih zloupotreba i sprovođenje efikasnih i djelotvornih sudskih postupaka**”.

Shodno iznijetom, Građanska alijansa je stava da je neophodno unaprijediti zakonodavni okvir i kapacitete sudova, javnih tužilaštava i sistema alternativnih krivičnih sankcija i mjera. Bezbjednosni problem koji može nastati kao posljedica očekivanog puštanja iz pritvora okrivljenih za izvršenje teških krivičnih djela i članova organizovanih kriminalnih grupa, usljed isteka postojećeg zakonom propisanog maksimalnog roka pritvora od tri godine, ne može biti održivo riješen pukim povećanjem zakonom propisanog maksimalnog roka pritvora sa tri na pet godina.

Takođe, neophodno je unaprijediti ulogu policije u sprovođenju mjera nadzora nad visokorizičnim licima koja napuštaju pritvor, kako bi se i na taj način smanjio rizik od njihovog ponovnog uključenja u kriminalne aktivnosti. Jedno od adekvatnih rješenja moglo bi biti i uvođenje sofisticiranijih alata za elektorski nadzor ili efikasnija primjena postojećih resursa, kao i intenziviranje preventivnih mjera, a sve to uz bolju koordinaciju sa pravosudnim institucijama. Ono što bi unutar sektora nedvosmisleno doprinijelo efikasnijem odgovoru na izazove jeste povećanje broja službenika, ali i specijalizacija unutar sektora koji se bave ovim pitanjima. Rješenja bi trebalo tražiti u analizi zakonskih odredaba i promišljenoj primjeni jedne ili više alternativa pritvoru. Osim toga, trebalo bi sprovesti temeljnu analizu efikasnosti pravnih mehanizama za sprječavanje odugovlačenja postupaka i zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, ali i analizu organizacije pravosuđa, u smislu obezbjeđenja dovoljnog broja sudija i javnih tužilaca, njihovog ravnomjernog opterećenja predmetima shodno njihovoj složenosti, njihovim kontinuiranim stručnim usavršavanjem, kao i obezbjeđivanjem stručne, administrativne i infrastrukturno-tehničke podrške i, na kraju, primjenom disciplinskih i drugih mjera kada razlog neopravdano dugog trajanja postupka leži u neažurnosti ili zloupotrebi Ustava i zakona.

Međutim, opšti problem postupanja prema bezbjednosno interesantnim licima koja nisu lišena slobode, posebno u situaciji kada nije određen ili nije produžen pritvor licu za koje postoji određen stepen sumnje da je izvršilo teško krivično djelo i/ili da je član organizovane kriminalne grupe, kao i kada se takvo osuđeno lice otpusti sa izvršenja kazne zatvora, neće biti riješen unapređenjem zakonodavnog okvira i rada pravosuđa koje je usmjereno isključivo u pogledu stvaranja uslova za suđenje u razumnom roku. Nesporna je primarna uloga policije i drugih bezbjednosnih službi na polju ostvarivanja bezbjednosti u Crnoj Gori, kao i potreba za daljim unapređenjem nadležnosti, ovlašćenja i raspoloživih mehanizama za ostvarivanje tog cilja, naravno uz puno poštovanje svih ljudskih prava zajamčenih Ustavom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima i važećim zakonima. Ali, kada su u pitanju lica za koja postoji određen stepen sumnje da su izvršila teška krivična djela i/ili da su članovi organizovane kriminalne grupe, a kojima nije određen ili nije produžen pritvor, kao i kada se takvo osuđeno lice otpusti sa izvršenja kazne zatvora, Građanska alijansa vjeruje da bi rješenje prevashodno trebalo tražiti u unapređenju zakonodavnog okvira u pogledu ustanovljenja efikasnog sistema probacije u Crnoj Gori. Specijalizovana probacijska služba, osim svoje šire uloge u samom istražnom i sudskom postupku, u odlučivanju o kazni i postupku izvršenja kazne, kao i svog bazičnog djelokruga rada na izvršenju alternativnih mjera ili kazni, trebalo bi da ostvaruje nadležnost, ovlašćenja i obaveze i u odnosu prema osuđenima koji su otpušteni sa izvršenja kazne zatvora. U tom smislu, svrha rada probacijske službe je pružanje sveobuhvatne podrške licima kojima je sud izrekao neku od alternativnih sankcija, odnosno reintegracija u društvo osuđenih po otpustu iz zatvora, sa ciljem smanjenja stope ponovnog činenja krivičnih djela, putem njihove rehabilitacije kroz savjetovanja, edukaciju, ili druge oblike pomoći. Ustanovljenjem punog djelokruga rada

probacijske službe ostvario bi se i aktuelizovani zahtjev bezbjednosti, koji bi bio realizovan obaveznim i kontinuiranim nadzorom nad ponašanjem lica za koja postoji određeni stepen sumnje da su izvršila teška krivična djela i/ili da su članovi organizovane kriminalne grupe, a kojima je izrečena određena alternativna mjera umjesto pritvora, kao i kada se takvo osuđeno lice otpusti sa izvršenja kazne zatvora. Probacijska služba bi ostvarivala stalnu komunikaciju i saradnju sa drugim nadležnim organima, poput suda, policije i socijalnih službi, uz mogućnost preduzimanja preventivnih i drugih mjera kojima bi se blagovremeno i efikasno osujetila postupanja, ne samo ona koja nijesu u skladu sa izrečenom alternativnom mjerom, već i sva ostala koja bi mogla predstavljati opasnost po bezbjednost. Takođe, Direkcija za uslovu slobodu, koja je formirana pri Direktoratu za izvršenje krivičnih sankcija Ministarstva pravde, imajući u vidu njenu nadležnost, ovlašćenja i odgovornost, kao i raspoložive kadrovske i druge kapacitete, nema mogućnost da ostvari funkciju probacijske službe u punom obimu, na koji način bi, između ostalog, bila ostvarena i navedena bezbjednosna uloga. Posebno, Građanska alijansa izražava sumnju u svrsishodnost zagovaranja da se pojedini poslovi koje bi trebalo da obavlja probacijska služba stave u neposrednu nadležnost više institucija, poput Centara za socijalni rad, Zavoda za zapošljavanje i policije. Specifičnost lica kojima su izrečene alternativne sankcije i osuđenih po otpuštanju iz zatvora, nalaže integralni pristup, kako u postupku pružanja podrške i zaštiti njihovih prava i prava njihovih porodica, tako i sa aspekta očuvanja bezbjednosti šire zajednice. Taj kompleksni zadatak jedino može efikasno sprovesti adekvatno konstituisana probacijska služba, koja bi svoje poslove obavljala u saradnji sa sudom, policijom i drugim nadležnim institucijama.

